

Abonamântulu

Pentru monarhia:

Pre anu 6 fl., $\frac{1}{2}$ anu
3 fl., $\frac{1}{4}$ anu 1 fl. 50 cr.

Pentru strainatate:

Pre 1 anu 18 frcs., $\frac{1}{2}$
anu 9 frcs., $\frac{1}{4}$ anu
4 frcs. 50 cm.

Fóia apare in fie-care
Sâmbata.

Unirea

Fóia besericésca-politica.

Insertiuni

Unu şiru garmond:
odata 7 cr., a dóu'a óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
si de fie-care publica-
tiune timbru de 30 cr.

Totu ce privesce fóia
sè se adreseze la «Re-
dactiunea si Admini-
stratiunea Unirei»
in
Blasiu.

Anulu I.

Blasiu 25 Aprilu 1891.

Numerulu 17.

O rectificare.

(+) „Tribun'a“ din Sibiiu in numerulu sèu 76 din anulu curente vorbindu despre comisarii ministeriali denumiti pentru esamenele de maturitate, ce au sè se fîna àst-anu la gimnasiile românesci, face urmatórea reflexiune: „Remarcabilu e, cà in ordonanti'a ministrului, prin care se numescu acesti comisari, gimnasiulu românú gr.-catolicu din Blasiu este rangiatu in categori'a gimnasiilor, cari stáu „la imediat'a dispoziția si directiune a ministrului“, ér pentru gimnasiile române din Nasèudu si Beiusiu ordonanti'a nu conține numirea vre-unui comisariu guvernialu. *Va se dica, aceste gimnasii suntú considerate cà gimnasii neconfesionale, prin urmare de statu.*“

Fația cu acèsta informatiune falsa, ce o dà „Tribun'a“ publicului sèu cetitoriu, inainte de tóte trebuie sè declarâmu, cà nu voimú sè ascundemu seau sè negâmu pozițiunea cea preste mesura grea si nesuferita, ce s'a creatu in er'a ast'a constitutională tuturor gimnasiilor românesci fâra deosebire de confesiune, ci din contra este intentiunea nôstra a ne ocupâ într'unulu din numerii viitori ai „Unirei“ câtú se póte mai pre largu cu situatiunea precaria, in care au ajunsu acele institute culturale românesci, si conformu programului nostru sè atragemu din nou atentiunea publicului nostru cetitoriu asupr'a stârilor anormale si ilegale, in cari se áfla dóue din

gimnasiile nôstre, si asupr'a pericelilor, la cari suntú espuse si celealalte trei, déca Români voru remâne nepasatori si reci in o cestiune de viétia pentru dezvoltarea lorú culturala românesca.

Dar cu tóte cà si noi vedemu si sêmțimú cu adénca mahnire curentulu dușmanosu pornitu in contr'a gimnasiilor românesci, totusi nu potemu lasâ neregata erórea, in care a cadiautu „Tribun'a“, cândú presinta lucrurile asiá, cum le aflâmu in reflexiunea sa citata mai susu, càci noi suntemú de convingerea, cà poporul românú trebuie sè aiba astâđi mai multú decâtú ori cândú alta data, lamurita si esacta cunoscintia despre afacerile publice, ce-lu intereséza mai de aprópe, si mai vértosu despre institutele sale culturale.

Déca deschidemu raportulu alu nóuespredecelea, ce l'a facutu ministrulu de culte si instructiunea pública dietei ungare despre starea invetiamentulu publicu cu sfêrsitul anului scolasticu 1889/90, si vomú ceti cele cuprinse la pagin'a 17, ne vomú convinge, cà in Ungari'a suntú cu totulú 180 scóle medie, dintre cari 151 gimnasie si 29 scóle reale. Aceste tóte suntú impartite in 3 clase principale, si anume: 49 suntú scóle medie, cari stau sub imediat'a dispusețiune a guvernului, 73 cari stau numai sub conducerea guvernului, si 58 cari se áfla sub inspețiunea guvernului si sub conducerea confesiunilorú autonome.

Sub imediat'a dispusețiune a gu-

vernului se áfla asiá numitele gimnasie de statu, si gimnasie regesci; sub conducerea guvernului gimnasiile catolice de ritulu latinu, si catolice de ritulu grecescu, apoi cele comunale si private; sub inspețiunea guvernului si conducerea confesiunilorú autonome suntú asiediate gimnasiile greco-orientale, ev.-luterane, ev.-reformate, protestante asociate si unitarie.

Chiar si intre gimnasiile de statu si intre cele regesci aflâmu o deosebire mare, deși si unele si altele se áfla sub imediat'a dispusețiune a guvernului, càci la gimnasiile de statu guvernulu póte denumi si profesori acatolici, asiá de es. la gimnasiulu de statu din Fiume avemú si unu profesoru românú greco-orientalu, pre cândú la gimnasiile regesci guvernulu nu póte denumi de comunu, decâtú numai profesori catolici, pentru-cà aceste gimnasie se sustinu in parte mare din avere catolica si in specie din fondulu studiilorú, care s'a infintiatu la anulu 1775 din averile ordului religiosu alu Iesuitilorú, confiscate la anulu 1773, si la care mai târđiu s'au adausu si averile altorú nastiri catolice. De presentu acestu fondu are o avere de circa 10 milióne floreni si se administréza de ministrulu de culte si instructiunea pública sub control'a unei comisii de episcopi si mireni catolici denumiti de Maiestatea Sa. De aici se esplica si impregiurarea, cà gimnasiile regesci se numescu si catolice regesci.

Feuilleton.

Amintiri de caletoria.

Constantinopolu, 31 Iuliu 1890.

Frate Isidóre!

Éca-ne dara inaintea unei masse mari de cladiri diforme petecite, aruncate si lipite preste si de olalta si spoite mare parte cu spoieła de colori desperate, càror'a anevoia li-se póte dá nume, cu spoieła de ace'a, cu care se spoiescu si pre la noi mai alesu casârmile si alte zidiri publice, cari nu au pretensiunea de a trece de nescé cladiri de valóre architectonica. Dara cupol'a cea larga, ce se înáltia maiestosu preste tóte cladirile din giuru-i, ne spune, cà aci avemú sè vedemu lucruri mari. Aspectulu celu din afâra alu acestei gramede de zidiri nu-ți oferesece nimicu desfatatoriu, dara sciindu noi, cà acèsta cupola maiestósa e cupol'a besericei Agia Sofia, iti poti inchipui neastêmperulu nostru, cu care grabiâmu, sè intrâmu intr'ens'a.

Trebuie se ne pogorîmu câte va trepte. Acolo ne astépta nescé imani, cà se primésca si dela noi tacs'a de câte doi franci, carea

ghiaurii au sè o solvésca intru iertarea peccatorilor lorú, cândú voru sè între in vre un'a din moșeele din Constantinopolu. Ce sè facemu deci? Ne rescumperâmu si noi in chipulu acest'a sufletele, éra piciórele ni-le bagâmu in nescé pantofi de paie. Fórté bine e din punctulu de vedere alu sanatâti, cà Turcii acum nu mai pretindu dela noi, se ne descultiâmu, cândú vomú se întrâmu in moșeele din Constantinopolu.

Intrâmu mai àntâiu in vestibululu besericei. Vestibululu acest'a mare e întunecosu, dara fórté frumosu. Padimentulu si paretii lui suntú de marmora, éra boltitur'a-i este impodobita cu mosaicu, preste care inse au trasu Turcii o pâtura de intrauritura, cà se nu se mai véda icónele. Dara si elu pare cà ni-se plânge cu mahnire despre vandalismulu acelu poporu, in a cărui mâni a cadiautu beserica acèsta. In poporulú acest'a islamulu a nadasitu sêmțitulú frumosulu si ináltiatoriului aprópe cu deseversire. E fórté delasatu vestibululu acest'a, si sè vede, cà acum de multú tîmpu nu mai este, cine sè se róge aci cu cuvintele psalmistului: Iubit'am podób'a cásii tale.

Din vestibulu ducu in beserica trei usi mari. Suimú trei trepte si intrâmu pre usi'a

cea din mijlocu, si — o, ce marire! ce sublimitate! Óre lucru de mâni omenesci sè fia acèsta? Acèsta e Agia Sofia! In usi'a acèsta s'a opritu odinóira imperatulu Iustianu si a rostitu cuvintele memorabile: *Te-am întrecutu, Solomóne!* — Cu o singura privire cuprindemu beserica acèsta, si ne oprimú in usi'a, si uimirea ne opresce graiulu. —

Póte cà in lumea intréga nu esista altu monumentu, care se produca unu efectú atâtu de solemnú si atâtu de totalu la o singura privire. Vedit'amú in Rom'a basilicele sântilorú Apostoli Petru, Paulu si Ioanu. Si acelea suntú sublime si ináltiátore de sufletu si de inima: dara acolo trece omulu dintr'o surprindere intr'alt'a, si pârțile cele minunate ale acestorú minuni de-ale artii creștine și-se infățisíéza numai pre rëndu un'a dupa alt'a, si dupa ce le-ai admiratu tóte, trebuie sè-ți formezi insu-ți in spiritú efectulu totalu, carele elu nu ți-lu oferescu in realitate la o singura privire. Nu asiá in Agia Sofia. Aci abiá întri, si deja vedi totulú. Vrëndu nevrëndu te opresci, sè admiri. —

Rapirea nôstra sufletésca ne-o turburâ unu Turcu tineru, care ingenunchiá lînga o columna si-si impliniá devotiunea, acum atingîndu padimentulu cu fruntea, acum in-

Intre gimnasiile, cari stau sub imediat'a dispusețiune a guvernului, si gimnasiile, cari se afla numai sub conducerea lui, aflăm o deosebire *esentiala*, căci pre cându la gimnasiile din categori'a prima singuru guvernulu se ingrisesce de partea economica a loru, si totu elu denumesce, dotéza si in casu de lipsa, destituiesce pre profesori, pre atunci la gimnasiile, cari se afla numai sub conducerea lui si in specie la gimnasiile cu caracteru catolicu, guvernulu nu se ingrisesce de partea economica a loru, cum ar fi de exemplu de crearea mijlóceloru, din cari se sustina acele gimnasie, de procurarea aparateloru de invetiamentu si de redicarea, conservarea si eventualu amplificarea localului gimnasialu, nici nu denumesce pre profesori, nici nu júdeca si decide afacerile loru disciplinare, ci guvernulu conduce aceste gimnasie numai din punctu de vedere didacticu si pedagogicu. De unde urméza, că gimnasiile de sub conducerea guvernului numai unu lucru ílu au comunu cu gimnasiile de statu, si anume planulu de invetiamentu si dependinti'a loru dela ministrulu instructiunei publice in afaceri de instructiune si educatiune.

Ce se ține de gimnasiile romănesci din Blasiu, Beiusiu si Nasėudu, aceste trei institute in raportulu ministrului citatu mai susu figuréza intre gimnasiile, cari din punctu de vedere didacticu si pedagogicu stau sub conducerea si nu dispusețiunea ministrului, căci ele nu se sustinu din vistieri'a statului ori din fondulu studiiloru, ci din averea propria si inalienabila a dieceseloru romăne greco-catolice de Alb'a-Iulia si de Oradea-mare, respective din fondurile granitieresci, si tocmăi pentrucă nu le sustine statulu, ele trebuie sė aiba in sensulu legii că limba de propunere numai limb'a romănescă, care li-a dat'o intemeiatorii si sustitorii loru, si nu ace'a, care se încerca sė li-o impuna

volnici'a ministeriala in contr'a totoruru legiloru firei si drepturiloru positive, si chiar si in contr'a intereseloru binepreceptute ale patriei comune.

Din cele desfasurate pāna acum'a ori cine se pōte convinge, că gresiesce „Tribun'a“, cându afirma, că gimnasiile din Blasiu, Beiusiu si Nasėudu suntu considerate de gimnasie de statu. Inse pentru că se delaturāmu ori ce indoiéla, vomu reflectá si la impregiurările, cari au indemnatu pre „Tribun'a“, sė faca enunciațiunea ace'a greșita.

E dreptu, că ordonanti'a ministrului, la care se provóca „Tribun'a“, nu conține denumirea vre-unui comisariu guvernialu pentru examenele de maturitate dela gimnasiile din Beiusiu si Nasėudu. Inse din acésta impregiurare nu se pōte nici de cum deduce, că acele gimnasie suntu considerate de gimnasie de statu.

Aserțiunea „Tribunei“ numai in casulu acel'a ar avé ceva temeiu, cându tōte gimnasiile de statu ar' avé privilegiulu de a nu-si ținé esamenulu de maturitate in presentia unui comisariu guvernialu. In casulu acest'a ar pōté omulu cugetá asiá: Dupa ce numai la examenele de maturitate dela gimnasiile de statu nu se trimitu comisari guverniali, de sine urméza, că si gimnasiile din Beiusiu si Nasėudu suntu gimnasie de statu, de órece nici la aceste nu s'au denumitu comisari guverniali pentru examenele de maturitate din ast-anu. Déca inse cetimu cu atēțiune ordonanti'a ministrului, la care se provóca „Tribun'a“, vedemu, că ace'a conține mai multe gimnasie de statu, la a căroru examene de maturitate s'au denumitu deja comisari guverniali. Aceste gimnasie suntu: celu din Budapesta (cerc. VII), din Beseric'a-alba, din Panciov'a si Zombor. Fiindu-că asiádara si gimnasiile de statu primescu comisari guverniali pentru examenele de maturitate, de sine urméza, că impregiurarea ace'a, că anumite gimnasie nu si-au primitu inca

comisarii, nu pōté servi dreptu basa la presupunerea, că aceste institute ar' fi considerate că gimnasie de statu. Alt-cum fia liniscita „Tribun'a“, căci atātu gimnasiile din Beiusiu si Nasėudu, cătu si alte gimnasie *confesionale*, pentru cari ordonanti'a din cestiune nu conține numirea vre-unui comisariu guvernialu, voru fi incunoscintiate in alta ordonantia ministeriala despre numirea comisariiloru, cari au sė asiste la examenele loru de maturitate. Ministrulu are cu multu mai mare „dragoste si ingrigire parintiésca“ față cu gimnasiile romănesci, de cătu se le lase fāra de control'a severa a comisariului sėu.

Ce se ține in specialu de gimnasiulu din Blasiu, accentuām din nou, că acel'a nu stā sub dispusețiunea ministrului, ci numai sub conducerea lui, precum ori cine se pōté convinge din raportulu ministerialu citatu mai susu. Este inse de insemnatu, că ministrulu cându face dispusețiuni comune pentru tōte gimnasiile, cari stau fia sub imediat'a sa dispusețiune, fia sub conducerea sa, atunci se folosesc de expresiunea scurta: „pentru gimnasiile de sub imediat'a mea dispusețiune si conducere etc.“ Acésta expresiune, ce e dreptu, nu este destulu de corecta, inse cine cunoșce starea lucrului, scie, că intielesulu ei este numai acel'a, că dispusețiunile facute de ministru au valóre atātu pentru gimnasiile, cari stau sub imediat'a lui dispusețiune, cătu si pentru cele ce stau numai sub conducerea lui.

In fine observāmu, că „Tribun'a“ a facutu unu progresu insemnatu in superficialitate, căci la anulu 1887 afirmase, că gimnasiulu din Blasiu este *regescu*, si desi atuncia i-s'au datu lamuririle cele mai autentice si i-s'a aretat, că este in ratecire, totusi acum afirma si mai multu, că adeca trei seau celu puținu dóue gimnasie romănesci suntu considerate că gimnasie de statu.

Deocamdata atātu despre gimnasiile nōstre romănesci!

dreptāndu-si trupulu, acum atingāndu-se cu policarele dupa urechi, acum ținēndu-si pāmile inaintea ochiloru, că si cându ar' ceti ceva de pre ele. Elu se rogá in taina, ori mornaiá, ori își inaltiá vócea. Vederea lui ne aduse aminte intēmplări triste.

Erá diu'a de 29 Maiu 1453, serbatórea pogorírei Spiritului sântu. O mulțime mare de poporu creștinu, mai alesu preoti si fetióre, cari si-au consacratu lui Domnedieu vergurí'a, dara si o mulțime de familii fruntasie au cercatu scutu si scapare in beseric'a Intieleptiunei celei intrupate alui Domnedieu. Aci așteptá mulțimea cuprinsa de cutrēmuru, batēndu-si eu desperarea si rogāndu-se lui Domnedieu, sė faca o minune si se pazésca macaru loculu acest'a sântu.

Dara júdecat'a lui Domnedieu a trebuitu sė se implinėsca întru semnu totoruru aceloru popóre, cari nu voru sė-si plece capulu sub jugulu celu blāndu alu vicariului lui Christosu. Mulțimea indesuita in beseric'a lui Iustinianu audiá dejá sgomotulu, ce-lu faceāu órdele musulmane apropiāndu-se. Acusi se audu bubuituri in porțile de arama ale besericei. Porțile se spargu, si in beserica se vérsa asemenea unui rīu ímflatu de munte cete de Turci aprinsi de fanaticismu, si — beseric'a cea mare e prefacuta de odata într'unu locasiu alu grózei.

Turcii ucideāu fāra mila pre toti cei ce li-se pareāu, că voru se faca cea mai mica resistintia, legara pre creștini cu funii si mai

pre urma si cu veșmintele cele sante ale besericei, vapsira cu sänge preotiescu si creștinu altariulu, padimentulu, colonnele, gramadira ruine preste ruine, rapira din beserica totu ce aveá ceva pretiu. Acusi erá cas'a acésta a lui Domnedieu unu locu de gróza, plinu de morti, de raniti si de selavi.

Dara éca sosesce si cuceritoriulu Mahomedu II. Susu pre calu si incungiuratu de o mulțime de argati a cutrieratu elu o mare parte a cetății, si ostasii lui ílu intēmpinara pretotidenea cu urlete de bucurie selbatica. Acum sosesce la Agia Sofia, íntra calare in beserica, si vediēndu monumentulu acest'a maretii striga: Allah e lumin'a ceriului si a pāmēntului! Beseric'a lui Iustinianu, cea mai mare si mai frumoșă dintre besericele creștine de pre atuncia, din momentulu acel'a s'a prefacutu într'o moșea.

O, cătu de mare a trebuitu se fia mánf'a cea drépta a preabunului si indelungu-rabdatiului Domnedieu, déca ea beseric'a cea mai stralucita a imperației sale o a lovit cu o lovitura atātu de nimicitoare! Si a trebuitu sė se intēmple acésta cu câțiva ani dupa ce Grecii s'au reintorsu la unitatea besericesca si apoi éra s'au lapedatu de ea si au respinsu grati'a, ce le-o a oferitu Domnedieu intru iubirea sa. A trebuitu sė se intēmple acésta chiaru in serbatórea Spiritului sântu, a căruí origine dela Fiulu o au negatu Bizantinii, nu dóra că le-ar' fi fostu tare de curatieni'a dreptei credintie, ci singuru numai impintenati

fiindu de truff'a loru si de ambitiunea de a nu fi supusi urmatoriului sântului Petru. Dreptu esti, Dómne, si drepte suntu júdecățile tale! — Inse Dómne, dóra in veci te vei mânia spre noi? Séu vei tinde mánf'a ta din neamu in neamu? —

Asiá dara íti poți inchipui, cătu de adēnea ne erá tristeti'a, carea ne insoțiá, pāna ce āmblāmu prin beserica.

Lumin'a desi e bogata, totusi e impartita într'unu chipu atātu de dulce, încātu ea impartasiesce besericei unu ce misteriosu, care te invitá si te îndemna la contemplarea celoru domnedieesci, nu-ti ostenesce ochii si totuși luminéza chiaru si cele mai mici particelle ale zidirei si ale podóbei ei

Ne ridicāmu privirile in susu, si — o, ce ceriu sublimu, intinsu preste spatiulu acest'a, in care usioru ar' incapé o suta de mii de ómeni! Cupol'a e asiediata într'o inalțime fôrte mare, e larga si totuși fôrte lațita. Ea inca e impodobita cu mosaicu, dara si acest'a e acoperitu acum cu o pătura de intrauritura. Óre intărđiá-va inca multu diu'a ace'a, in care va cadé patur'a acésta, că apoi sė se véda, ce a potutu produce art'a in servitiulu credintiei celei odinioara atātu de vie a besericei grecesci?

Cupol'a acésta se pare a se asiediá pre o cununa de ferestúție multe si dese, cari se infățisėza că o coróna imperatésca. Mai la vale urméza ferestri mai mari asiediate între colonne, apoi urméza unu rēndu de colonne

Catolicii germani si catolicii magiari. — Intre numeroasele fapte, ce voru arunca o umbra asupra meritelor, ce si-le-a castigat fostulu cancelar alu imperiului germanu pentru patria s'a si cari voru intuneca memori'a lui, fara indoiela doue ocupa locul de frunte, si anume prigonirea besericeii catolice, si persecutarea ne mai pomenita a cetatenilor poloni. Catolicii au fostu ajunsu pana acolo, catu in statu erau considerati de inimizii tronului si a imperiului, era in comune si in familii erau lipsiti si de mangaierile religiunii. Polonii pre langa persecutiunile religiöse au trebuitu se indure prigoniri si pentru alipirea loru cãtra trecutul si cãtra limb'a loru. Volnicia lui Bismarck ajunse pana acolo, catu limb'a polona o eschise chiar' si din scolile elementare, oprindu pre invetiatori, ca nici religiunea se nu o mai propuna din catechisme scrise in limb'a polona. — Prigonirile aceste nu au potutu ramane fara efect; ventulu semenatu de principele Bismarck a produsu viforulu infricosiatu alu socialismului, care pre qi ce merge imbraca forme totu mai amenintãtoare. Principele Bismarck vejiu reulu, dara nu voi se recunoasca radecina lui adeverata, pentru ca nu voi se si marturiseca greseiala. Cugeta deci, ca mesuri esceptionale, forta brutala si persecutiuni si mai mari voru curma reulu. Se insiela inse amaru. Actiunea produce reactiune; socialismulu crescea in butulu tuturor legiloru esceptionale inca si mai repede.

Intre astfelu de impregiurari ajunse la carma tinerulu imperatu Wilhelm. Spiritulu lui ageru si totu odata adencu crestinescu a preceptu, ca reulu, ce bantuaie tier'a, e unu reu socialu religiosu-moralu, care numai cu reformarea societatii pre base crestinesci se pote vindeca, era nici decum priu mesuri coercitive. Elu abroga deci legile esceptionale aduse in contra socialistiloru, era betranului cancelar i-a concesu odihna binemeritata. Dela acestu tãmpu vedemu o schimbare notabila in mersulu afaceriloru din Germani'a. Socialismulu se afla in fatia cu beserie'a catolica, care acum isi pote desvolta intréga sa potere morala. O armata de apröpe 200000

omeni e inolata deja sub stindardulu, pre care e scrisa ca devisa: combaterea socialismului¹⁾, si e de speratu, ca in scurtu tãmpu se va semti efectulu nepretiuitu alu actiunii catolice intru vindecarea releroru, de cari suferu Germani'a.

Numai Polonii au mai ramasu supusi la legi esceptionale. Acum aflamu cu bucuria, ca guvernulu germanu incepe a pasi si fatia cu densii pre terenulu dreptatii si alu echitãtii. Anume ministrulu de culte a concesu, ca de aci in colo in scolile elementare studiulu religiunii se se pota propune in limb'a polona si din catechismu polon.

Ce au facutu ore catolicii germani in caus'a concetateniloru poloni nedreptãtiti si persecutati? Ei au protestatu atãtu in parlamentu catu si in pres'a loru in contra volniciei guvernamentale, pretindindu in numele dreptulu naturalu si divinu, in numele echitãtii, in numele intereselor pedagogice, si in fine in numele intereselor binepreceptuate ale statulu, ca cetateniloru poloni se li se de libertate deplina de a se cultiva in limb'a loru materna, afirmãdu susu si tare, ca crescerea adeverata firésca si religiösa a prunciloru numai in limb'a materna se pote intemplã. Era acum, cându au luat cunoscutia despre noua dispoziție a ministrulu, au salutã'o cu bucuria, numindu-o inse numai o mica prevenire²⁾, si pretindendu ca limbei polöne se se de tote drepturile, ce i-se cuvinu, de örece prin octroarea fortiata a limbei germane nu se inaintéza interesele statulu, ci din contra se periclitéza in mesura cea mai mare.

Cum stãmu noi in patria nöstra? La noi, ca si in Germani'a, guvernulu liberalu vré se ne rapésca limb'a materna nu numai din vietia publica ci chiar' si din beseriea. Dovéda suntu gimnasiile din Beusiu si Nasendu, dovéda scolile din Sigetu, Satmare, Niru s. a., si dovéda mai pre susu de tote suntu asilele de copii, cari pre pruncii de 3—6 ani voiescu se-i invetie limb'a magiara si asemenea se-i facea, ca se se röge in limb'a

¹⁾ Volksverein.

²⁾ V. Germani'a, Nr. 85, I.

magiara recitãndu evlaviosele rogatiuni ale domnului ministru de culte.

Si fatia cu acésta procedura a guvernulu liberalu ce facu catolicii nostri? Foi'a loru, care pretinde a avé patenta in aperarea catholicismului, „Magyar Allam“ in cestiunile, ce atingu nationalitatele, e mai sovinita decãtu foile liberale. Pre deputati nici nu-i mai amintim. Era dintre episcopi suntu si de aceia, cari in fatia tierci, in cas'a magnailoru cu ocaziunea desbaterei proiectulu de lege despre asilele de copii, au potutu declara, ca instructiunea obligãtoare a limbei magiare chiar' si in asile o considera necesaria pentru fericirea statulu.

Noi fi rogãmu pre fraii nostri catolici, se nu-si nite, ca Christosu a stersu zidulu celu din mijlocu, ca peccatulu comis in contra prunciloru nevinovati nu pote ramane nepe-depsitu, si in fine ca fericirea, marirea si taria patriei stã in indestulirea si buna intielegere a tuturor cetateniloru.

Amu facutu acésta paralela, ca se véda aceia dintre connationalii nostri, cari in beserie'a catolica vreu se véda unu pericölu pentru nationalitate, ca beserie'a catolica nu e inimica nationalitatiloru, ci chiar' din contra este garanti'a loru cea mai sigura, si ca deca se afla catolici, cari lucrã in contra vre-unei nationalitati, aceia nu lucrã ca adeverati catolici, ci ca omeni orbiți de sovinitismu nationalu.

Revista besericésca.

Rom'a.

In 9 a I. c. a primitu Sãnti'a Sa in audiintia peregrinagiulu condusu de renumitul calugaru dominicanu din Frãnci'a P. Didon. Peregrinagiulu era compusu din 100 scolari, cari frecuentéza institutul Dominicaniloru din Arcueil. Pruncii erau insoțiti de parintii loru. Dupa sãnt'a Liturgia celebrata de Sãnti'a Sa, la care au asistatu toti peregrinii, Pap'a conversa cu toti cei de fatia, indemnãndu-i mai cu sãma pre baieți la pietate si diligintia neobosita in studii, pentru ca astfelu cu tãmpulu se pota fi

cu arcuri mari si cu minunate parapete de marmora, cari marginescu corurile. Acestea suntu asiediate pre boltiturile mai apröpe de noi si incungiura beserie'a giuru impregiuru dela o margine a apsidei pana la cea alalta. Arcurile boltiturai celei mai din josu suntu portate de mulți si variati monoliti si stølpi mari. Padimentulu e de marmora, dara e acoperitu cu rogojine, cari tote iți aréta calea cãtra Mec'a si astfelu diforméza beserie'a forte, fiindu ca nu mergu cãtra resaritu, ci cãtra miédia qi resaritu. Din inaltimea cupolei depindu candelabre forte mari, cari in spatiulu celu vastu alu besericeii se paru a fi nesce paseri mari albe, ce se légana in aeru cu aripi intinse. In cele patru anghiuri, pre cari se asiédia cupola, se védu in mosaicu patru Serafimi cu câte siese aripi. Aripile aceste ar fi destulu de mari, ca se servésca de ventrele la o naia ori catu de mare. Acesti Serafimi au fostu atãtu de norocosi, de Turcii nu i-au spoitu cu intrauritura. Dara si ei au pațiu: fețiile loru Turcii le-au acoperitu spoindu preste ele câte o rosa. Ce siodenie, vrednica de fantasi'a orientala: patru rose mari intraripate cu câte siese aripi!

Trecundu prin mijloculu besericeii ajungemu inaintea altariulu. Dar ce dicu? Si noi potemu dice ca odinöra Maria Magdalina: *Cã au luat pre Domnulu meu, si nu știu, unde l'au pusu pre densulu.* Nu e aci altariulu, pre care era Christosu in mijloculu poporulu seü. Nu e aci altariulu acela, cãci

delegatii vicariulu lui Christosu au depusu pre elu anatem'a, dupa ce a ramasu zadarnica tota incercarea loru de a indupleca pre patriarculu Mihailu, se nu sfașie *camasi'a lui Christosu cea necusuta, de susu tiesula preste totu.* O, si anatem'a acést'a s'a asiediatu cu tota greutatea sa pre beserie'a grecésca si pre Agia Sofia. Anatem'a a ramasu nemișcata acolo, dara altariulu l'au delaturatu Turcii, si locul lui a ramasu golu. Numai o catedra inalta vedemu aci langa parete. Pre ea duce o scara peșisia. De acolo esplica preotulu turcescu Coranulu, si facundu-o elu acést'a ține in mânia o spada, simbolulu cuceririi.

Unde e stralucirea, ce o desvolta beserie'a crestina odinöra in locul acést'a? Odinöra celebrã aci patriarculu s. liturgie imbracatu in veșminte, ce straluciau de aur si de pietri scumpe. Sute de preoti ilu incungiurau imbracati si ei in stralucire si insoțindu-se archiereulu intru aducerea sãntei jertfe, si multime de clerici si de calugari asistau cu ripide, cu cadelnitie, cu lumini, cu icöne sãnte, si faceau se resune boltitürile aceste de laud a lui Domnedieu. Si miile de credintiosi respundeau din nãile si din corurile besericeii la rogaciunile patriarcului ori prorumpeau in aclamari pentru patriarculu si pentru imperatulu. Manifestãrile aceste ale credintiei crestine desteptau si nutriau in omu credintia, dara acum, acum ele suntu numai nesce aduceri aminte, cari iți destépta numai sãntieminte triste.

Ne inaltãmu acum privirile spre boltitura apsidei. Acést'a inca e impodobita cu mosaicu, dara si preste icönele aceste se intinde vélulu intraurituri. De-asupra in fundulu apsidei se védu inse si prin intrauritura contürele icönei celei vechi a Agiei Sofie celei intrupate, adeca a Domnului nostru Isusu Christosu. Elu e aci si nu a parasitu beserie'a sa, dara mãni'a lui cea drépta a invélitu fatia lui. Colo susu pre cupola principala se ceteau odinöra cuvintele psalmistului: *Domnedieu in mijloculu ei, si nu se va clãti.* Remasã chipulu lui Domnedieu in mijloculu ei, dara cei ce se i-se inchine cu spiritulu si cu adeverulu, nu suntu aci.

Mai amblatãmu apoi prin beseriea, si ciceronele ne-a mai aretatu un'a si alt'a. Ne-a aretatu susu pre o columna de marmora unu semnu, care se pare a fi urm'a unei palmi cu degete intinse pre piétra: acolo se dice, ca a pusu cuceritoriulu Mahomedu mãni'a sa, cându a luat in posesiune beserie'a acést'a. Ne-a aretatu o columna, carea singura e imbracata pana la unu locu cu metalu: in imbracamintea acést'a este o spartura, si in dosulu acestei sparturi se vede o gaura in marmora. Ciceronele diceã, ca din columna acést'a isvoresee pre gaur'a acea apa in forma de sudöre. Noi amu cercatu lucrulu, dara nu l'amu potutu constata.

Dara ierta, cãci acum era trebue se pornim prin cetate.

Victorü.

cetateni folositori ai patriei și fii credincioși ai bisericii. „Franci'a," dăse Sânti'a Sa, „numai atunci va fi cu adevărat puternică, dacă și va păstra credința, și dacă va rămâne fidelă religiunii sale.“

În 10 Aprilu s'au început serbările centenarie în onoarea sântului Gregoriu Marele, cu o liturgie solemnă celebrată în biserică sântului Petru. Serbările religioase au durat trei zile, era în 13 s'au început serbările literare și științifice, cari într-o parte au fost demne de memororiul Pontifice Gregoriu.

Afric'a.

În numărul 3 alu „Unirei“ amu fost amintit, că Cardinalulu Lavigerie a întemeiat o societate numită a fraților din Sahar'a" cu scopul, că se civilizeze pe locuitorii marelui deșert și se ștergă rușinosul negociu de sclavi. Acum împărțim cu plăcere, că în 5 a. l. c. s'a întemplat binecuvântarea celei de întâi case a noului ordu în Biskra. Ceremonia binecuvântării a îndeplinit-o însuși Primatul Africii, Cardinalulu Lavigerie, însoțit de episcopulu din Constantine și de numeroși preoți. Înainte de amici s'a întemplat binecuvântarea veșmintelor pentru 12 noștii, era după amici binecuvântarea casei. Cu această ocaziune neobositulu Cardinalu a rostit cãtra generosii frăți o vorbire admirabilă, în care-i îmbarbăta la împlinirea nobilei dărușii misiuni, ce și-au alesu. — Vieta fraților altcum nu e extraordinaria. Eserciții de penitenția, posturi deosebite, voturi, și altele, nu au se făcu. Traiulu loru e unu traie simplu, ferit de lăcuș, dăruș convenabilu. Pâne inse nu voru mânca, până cându nu voru ave grâu produsu de dănsii. — Ser'a se aduna toti frății la rugăciuni comune, cari le rostescu în limba franceză. Culcușulu loru e pre nesce rogoșini întinse în giurulu salei. — Cu tote aceste în față a acestoru frăți cine va potè inaduş în inim'a sa săntimentulu de admiratiune față cu fecunditatea admirabilă a bisericii catolice, care nu înceta a produce sănti?

Revista politica.

Afaceri interne.

Parlamentulu a început în 20 a. l. c. dezbatera proiectului de lege despre organizarea judecătorilor și a procuratorilor. Interesarea față cu acestu proiectu de lege e foarte neînsemnată, și ședința a fost foarte slabu cercetată.

Comisiunea administrativă a continuat dezbatera proiectului de lege despre reformă administratiunii. Discușione mai mare a fost referitoriu la sfera de activitate a comișionului suprem. Apponyi a cerutu, că de aici în colo se nu mai fia comiti și vice-comiti, ci numai unu singuru functionariu cu numirea comite supremu. — Tibád ceru susținerea neștirbăta a ambeloru posturi, sub cuvântu că comitele supremu e chiamatu numai se controleze mersulu afacerilor, era nu se le conduca însuși. Ministrulu-presedinte Szapáry asemenea a vorbitu pentru susținerea oficiului de vicecomite, mai alesu

pentru că schimbându-se cu schimbarea de ministeriu și personalulu comișionului supremi, ar' suferi administrația prea multu, dacă nu numai controlarea, ci și conducerea afacerilor comitatense ar' fi îndreptățită comitelui supremu. În fine ș-ulu fu primitu fără de modificarea conțelului Apponyi.

Franci'a.

Acțiunea pornită de Cardinalulu Lavigerie între catolici din Franci'a pentru a se întruni într'unu partidulu catolicu conservatoriu cu recunoșterea formei republicane, aduce fructele dorite. Cele mai de frunte trei foi catolice „Univers“, „Monde“ și „Croix“ au publicatu în ace'asi zi unu manifestu ieșit din inițiativ'a unui grupu însemnat de catolici din regiunea nordică a Frănciei, în care se cuprinde urmatoriulu programu pentru atitudine viitoare a francesilor catolici: 1° Libertate deplină pentru biserică, în specie libertate de asociere și rechemarea calugariteloru la spitale. — 2° Repausu obligatoriu de Domineci. — 3° Revișiunea legilor școlare, și eliminarea totoror dispozițiilor contrarie religiunii și drepturilor familiei. — 4° Scutirea preoților dela servitiulu militar. — 5° Aplicarea capelanilor militari la tote categoriile de soldati. — 6° Legi favorabile pentru dezvoltarea agriculturii și a industriei. — 7° Alegere de candidati catolici la tote oficiile și posturile.

Speramu, că francesii catolici voru precepe în fine, că numai pe calea acest'a potu se se fericeșca.

Germani'a.

Evenimentulu celu mai însemnatu alu septemănei trecute flu formēja alegerea de deputatu întemplată în Geestemünde. Între candidati a fost și excancelarul de fieru, principele Bismarck. Ar fi credutu omulu, că la aușulu simplu alu numelui atât de renumitu, toti alegătorii voru alergă se voteze pentru Bismarck. Dăruș nu s'a întemplat asiá. Bismarck va ajunge la alegere restrinsă cu candidatulu socialu-democrașionulu. Precându la alegerea din 1890, candidatulu nationalu-liberaliloru a avut la prim'a votare, cu tote că era unu nume obscuru, 8086 voturi, pre atunci acum Bismarck a primitu numai 7757 voturi. — Asiá dăruș ori cum ar fi rezultatulu alegerii restrinse, rămâne totusi unu faptu, că Bismarck a pierdut multu din prestigiulu sêu, nu numai înaintea inimiciloru, ci chiar și înaintea partidei sale. — Ce deosebire între Bismarck și repausatul Windthorst! Acestu din urma era alesu totu de-a un'a cu unanimitate de voturi; era Bismarck n'a potutu aduna nici atâtea voturi, câte a fostu adunatu unu simplu membru alu partidei sale. Se adevereșce și aici, că nici unu omu nu-si potè încungiură șorștea meritata.

Corespondinție.

I.

Bucureșci 15 Aprilu 1891.

Academ'ia româna a izplinitu la 1/13 a. c. 25 de ani de esistenția. Ea a fost întemeiată la anul 1866 prin decretulu Locotenenției domnești a Principateloru unite

sub modestulu titlu de „Societatea literară română“ și cu menirea deosebită de a determina ortografi'a limbii române, de a elabora gramatic'a și de a compune dictionariulu român. Grăția zelului neobositu alu membriloru ei, mai întâi numiti apoi aleși din tote părțile locuite de Români, precum și donatiuniloru mai multoru mecenati ai literaturii noastre, Societatea academică, cum se mai numia, s'a dezvoltat din ce în ce mai tare lărgindu-si totu odată și programulu de activitate astfel, în cãtu la anul 1879 guvernulu României și-a împlinit o mare detorință patriotică declarându-o printr'o lege specială, de instituiune de stat pentru cultur'a și literatur'a Româniloru, sub gloriosulu nume de *Academia română*. Progresulu, ce l'a facutu Academ'ia în restrinsulu tãmpu de unu patraru de seculu pentru realizarea nobilei sêu scopu, este cãtu se potè de îmbucuratori: dovada ne suntu bogățiile colecțiuniloru de documinte istorice, bibliotec'a, numismatică, și spre a numi în deosebi numai aceste, cele două publicațiuni monumentale, ce se facu sub auspiciile ei. Un'a dintre aceste publicațiuni este cea ce pòrta numele lui *Eudosiu Hurmuzaki*, și care până acum constă din 9603 documinte tiparite cu cea mai scrupuloșă îngrijire pre 1461 de còle. A două publicatiune este *Etyologicum magnum Romaniae*, care cându va fi terminată, va formá unu adevăratu tesauru alu limbii române. Lângă aceste mie îmi place a pune și *Gramatic'a română* lucrata de T. Cipariu, care măcar' că în privinția ortografică și-a pierdut scopulu, în esenția sa va rămâne totusi unu monumentu nepieritoriu. Nu trebuie se uitamu în fine, că Academ'ia a împărțit dela 1868—1890 că premii pentru lucrări literare și științifice respectabil'a sumă de 137,005 franci.

Deci cu dreptu cuvântu Academ'ia potèa fi mândră la serbatoriuna iubileului sêu de argintu. Serbarea saluțată cu nu mai puțină mândrie de tota suflarea româneșcă, s'a facutu printr'o ședinția solemnă ținută luni în 1/13 în sal'a senatului sub presidenția M. S. Regelui, carele aveá în drépt'a pre M. S. Regin'a și în stâng'a pre A. S. R. Principele Ferdinandu. Pre lângă domnitorii statului asistá unu publicu foarte numerosu compus din elit'a societății bucureșcene. Unu coru de 150 glasuri a intonat unu *Gintei Latine*, apoi M. S. Regele a deschis ședința prin unu discursu remarcabilu și acoperit la fine cu urări entusiaste pentru augustulu oratoru. M. S. aminti cu fericire, că serbarea iubilară a Academ'iei cade în anul, în care dănsulu își va celebrá a 25 aniversare a urcării sale pre tronulu României. „Frumoș'a limbă română,“ dăse apoi între altele, „în alu cãrei geniū m'anșilitu a pătrunde și pre care am îmbrășiat' cu atâtă căldură și dragoste, s'a întaritu pe temelie trainică și a reînviatu în vechi'a sa strălucire; inse cu tote perturbațiile, dăns'a n'ar' fi potutu nici odată se fia primejduită avându rădecini prea adânci și unu reazămu prea puternicu în cărțile bisericești, în cronici și în poezi'a populară . . . Renumele Academ'iei noastre, încă tinere, de-si serbėja nunt'a sa de argintu, trebuie se aibe unu resunet departe preste hotarele Terei, spre a trage în Capital'a României pre barbati însemnati, cari se se îndreptățesc, că vechile principate dunarene s'au transformatu în unu centru de civilizatie și de propășire și au devenit prin vitej'ia armatei — ce a umit lumina prin avântulu sêu și țar'ia sa — unu

genialu. Cu toate acestea cei mai multi credeau, că deca e atât de laudat, atunci trebuie să fie lucruri geniale în scrierile lui, numai cătu ei sunt prea mici spre a-i potè înțelegè frumsetiele. Si acèst'a este a d'ou'a situatiune comica în suirea lui Eminescu pre scar'a geniloru. Nu spiritulu lui celu d'ora în adeveru mare a fostu, care i-a căstigmatu admiratiunea publicului, ci alarmulu celu mare alu cătorva însi, cari de securu din alte motive voiau să faca din Eminescu unu geniu. Elu nu e unu geniu recunoscutu, ci unu geniu impusu asiă d'ic'ndu cu forti'a. Elu în lumea ideala nu e imperatulu, care cu potestatea reala din mânil sale storce supunere, ci pelar'ia ace'a din „Wilhelm Tell“ alui Schiller, carea locutiutoriulu imperatului o a acatiatu susu, că poporulu să o salute si să se téma de ea.

Se recapitulamu inca odata. Pana la caderea în alienatiune mentala Eminescu n'a fostu publiculu mare românescu mai de locu cunoscutu, încatu câte odata mai pieré de f'omé. Nebunesce, si apoi móre, si deodata nemijlocitu dupa mórté ilu vedemu cu corón'a de geniu pre capu.

Acèst'a inse nu e calea unui geniu. Déca unu geniu în vietia n'a fostu cunoscutu de atare, cum n'a fostu cunoscutu Eminescu, atunci semnu că generatiunea, în care a traitu n'a fostu în stare să-lu precépa. Déca inse totusi ajunge a fi recunoscutu de atare dupa mórté, atunci acèst'a nu se întâmpla la nice unu casu înainte de ce nu s'ar stînge celu puținu generatiunea lui contempórana, carea nu l'a priceputa. Trebuie să vina o alta generatiune, carea să fia în stare a-lu precepe si pretinut. Acèst'a e caus'a, de genii necunoscuti în vietia, si dupa mórté numai târdit au începutu a fi recunoscuti de atari.

Cátu de comicu inse stá lucrulu cu Eminescu! Elu în mijloculu aceleia-si generatiuni în unu intervalu tare scurtu de 5 ani a fostu pre aci se piéra de f'omé, cându erá viu, i-s'a redicatu numai decatu monumentu si i-s'a pusu bust'a în Ateneu, cându erá mortu. La 1883 în mijloculu acelor'a-si ómeni mai pieré de f'omé, si la anulu 1889 acél'a-si publicu plânge dupa elu cá dupa celu mai mare poetu alu nostru si ar stá să dé ori cătu, să-lu véda viu.

Acèst'a este a treia situatiune comica în sufrea lui Eminescu pre scar'a geniloru. Acél'a-si publicu sedusu pentru acelea-si scrieri l'a si ignoratu si l'a si redicatu pana la ceru, cá si cum ar fi o femea nerv'osa, care acum plânge si-si blástema barbatulu, acum ríde si-lu netediesce.

Ce urméza de aici? Seau noi f'ara reclamu nu ne scim pretinut pre barbati nostri, cându fi avemu, seau Eminescu n'a fostu geniu. Alternativ'a ánt'ia nu stá. Cáci óre pre Alesandri si Muresianu nu i-amu pretinutu noi, pana au traitu, f'ara se le fia facutu ni-mene reclamu cá lui Eminescu. Ci adevérulu e, cá Eminescu n'a fostu nice geniu, si nice baremu poetu. Ci o céta de ómeni din alte motive a sedusu publiculu nostru cu cultulu lui Eminescu în unu modu, care nu se va potè nice cându escusá. Pentru ace'a cetei acesteia fi aducemu aminte frumósele cuvinte alui Goethe:

Ein Kranz ist viel leichter binden
Als ihm ein würdig Haupt zu finden.

(Este cu multu mai usioru a impleti o cunúna decatu a aflá pre sém'a ei unu capu vrednicu.)

(Va urmá.)

Atal'a.

Novela de F. R. de Chateaubriand.

(Continuare.)

Inmorméntarea.

„Nu voiu cercá, iubitelu meu René, să-ti descriú desperarea, ce a cuprinsu sufletulu meu atunci, cându Atal'a si-a datu ultim'a suflare. Cá s'o potu face acèst'a, mi-ar trebui mai multa caldura

decátu a remasu în inim'a mea. Ar trebui să am lumin'a ochiloru din nou si să ceru sórelui séma de lacrimile, ce le-am vèrsatu în fați'a lui. Da, cáci mai curèndu s'ar obosi lun'a, ce d'ici, cã-si arúnca lumi'na sa preste pustietatea din Kentucky; mai curèndu s'ar ostení ríflu acèst'a, ce ne légana barca în curgerea sa, decátu lacrimile mele pentru Atal'a.

D'oué zile întregi eram nesémțitoriu la cuvintele pustniculu. Elu adese imi d'iceá: „Ast'a a fostu vointi'a lui Domnedieu.“ Nici odata n'asi fi creditu, cá în aceste cuvinte a liniscirii crestinesci să fia atât'a mângaiere, déca n'asi fi esperiat'o insu-mi.

Rabdarea betránulu sdrobì în fine cerbic'a doreriloru mele. Me rusinám, cá l'am intristatu. „Parinte,“ îi d'iceam, „e prea multu. Nu se cuvine, cá suferintiele unui ténere omu să turbure pacea zililoru tale. Permite-mi dar, să ducú trupulu miresei mele de aici, lãse-me să-lu îngropu în vre-unu coltiu alu pustiei, si déca voiu fi osénditu să traiescu si mai departe, me voiu silí să me facú vrednicu de nunt'a eterna, cu care m'a incredintiatu Atal'a.“

Tremurându de bucur'ia, ce-lu cuprinse, cându vediu acésta întórcere a mea, bunulu parinte strigá: „O, sângele lui Christosu, o sângele Invetiatoriului meu domnediescu, te recunoscú érasí în acésta lucrare a ta. Tu a buna séma ai mántuitu pre acestu ténere omu. Domnedieuulu meu, implinesce-ti oper'a! Dá pacea ta acestui sufletu turburatu, si din toate nenorocirile lui nu-i lasá altceva decatu amintirea sánta si mántuitoare a Atalei.“

Betránulu inse nu me lasá, să iau trupulu fetei lui Lopez, ci-mi recomándá, să chiemu pre noi-convērtitii sèi credinciosi, cá s'o îngropámú cu tota ceremoni'a crestinesca. Eu inse refusám d'ic'ndu: „Nefericit'a sorte a Atalei si virtutiele ei eráu necunoscute ómeniloru; lãsa dar cá si morméntulu ei sapatu în taina de mânil nostre, să se puna în sórtea celoru necunoscuti.“ Ne-amu hotaritu asiadara, cá în d'iu'a urmatóre desu de diminétiã să plecámú si să îngropámú pre Atal'a sub podulu naturalu la intrarea în livad'a mortii. Mai hotariramú, să petrecemú nóptea în rogaciuni lângá trupulu fecioarei. De cãtra séra duseramú scumpele oseminte la o deschidietúra a pescerei dinspre partea de miédia-nópte. Pustniculu învél deci trupulu iubitei mele într'unu postavu europénu tiesutu de maica-sa; acèst'a erá singur'a avere, ce i-a remasu parintelui Aubry din tier'a lui, si-lu pastrá din vremile trecute pentru inmorméntarea sa.

Atal'a stá nemiscata si rece pre pajístea de mimose. O parte din pecióre, capu, umeri si sênulu ei eráu desvélite. Printre pèrulu ei móle vestejá tocmai acelu trandafir de magnolia, ce i-l'am fostu pusú în patulu ei feciorescu, cá să sórba din elu rodnic'a. Buzele ei, cele ce acum d'oué zile semenáu duoru trandafiri impupiti, se vedeáu inca zimbítóre. Pre obrazii ei cei acum atât de palidi se vedeáu vinele vineții. Frumósii ochi îi eráu închisi, peciórele-i vergine puse crucisú, ér mânil ei albe ca zapad'a apesáu pre

inima unu crucifixu de ebanosu. Semnulu juruintiei sale atèrná de grumádi. Se pareá, cá ángerulu melancoliei si a nevinovaliei, cá somnulu linu alu morméntulu au fãrmecat'o! Cine n'ar fi sciutu, cá acésta ténere femeie înainte cu câteva zile se bucurá de vieți'a lunei, ar fi ganditu, cá ea e statu'a verguriei.

Tóta nóptea pustniculu nu încetá cu rogaciunile. Eu siedeám marmuritu lângá capulu Atalei. O, de câte ori acestu capu ațipitoriu ilu țineám pre genunchii miei. De câte ori me plecám spre elu, să-i ascultu si să-i sorbu suflarea. Acum nici o síopta nu mai sbóra de pre înghețiatele ei buze, si zadarnicu áșteptu tređirea iubitei mele.

Lun'a isi imprumutá fací'a ei palida acesteia priveghiári triste. Ea se scolá în miédiulu nóptii cá o vergura Vestala, ce merge să plága lângá sicriulu prietinei sale. Nu preste multu ea împartáși cu padurea tain'a melancoliei, ce asiá de multu îi place s'o povestésca brađiloru betráni si tìermiloru învechiti ai mării. Parintele Aubry muia diu cându în cându o crénga înflorita în apa sfințita; dupa ace'a scuturându-o încetu cántá viersurile unui vechiu poetu cu numele Iovu pre o aria vechie:

„Apus'am cá o flóre si uscatu-m'am
„cá ièrb'a câmpulu. De ce dá Domne-
„diu necajitiloru vedere, si vietia inimiloru
„intristate?“

Astfelu cántá betránulu. Viersulu sèu adèncu si induiosiatoriu se scurgeá în tacerea pustietáții. Echoulu chiamá numele lui Domnedieu si alu morméntulu; asiá váile, asiá bercurile. Guruitulu porumbulu din Virgin'iã, murmurulu ríului de munte, sunetulu clopotului, ce chiamá peccatosii retaciti, tóte se mestecáu în acestu cântecu de jalé si se pareá cá si cându în livad'a mortii asi auđi corulu mortiloru respundèndu la cânteculu pustniculu.

Intr'ace'a o dunga roșia se vedeá spre resaritu. Ulii țipáu pre stânci, jiderulu se retrageá în vagaun'a de silfu, dreptu semue, cá ór'a inmorméntării Atalei a sositu. . . Am ridicatu pre umerii miei scumpulu corpu cadavru, în vreme ce pustniculu porní înaintea mea cu hãrletulu în mâna. Scoboriam la vale din stânca în stânca. Betrâneț'ia, mórtéa si superarea ne inmuiá pașii. La vederea cãnelui, care a datu de urmele mele si-a Atalei în padure, si care acum mergeá sarindu voiosu înaintea nostra pre cararea de alături, m'au napaditu lacrimile. Buclele lungi ale miresei mele fluturându în vèntulu demineții, une-ori picáu din josu de ochii miei cá unu vèlu de auru. Câte odata gârbovitú sub sarcin'a mea, trebuiá se me oprescu, s'o punu josu si să odihnescu lângá ea sorbindu potere nóua.

În fine ajunseramú sub arculu podului naturalu. O, fiulu meu! de ai fi vedutu tu, în ce chipu ingenunchia unu ténere omu selbatecu si unu pustnicu betránu față în față în pustia sapându cu mânil loru gróp'a unei ténere fete, a cărei tipu erá intinsu aprópe de ei, de buna séma remâneái cuprinsu de cea mai adèncã dorere. . . .

Cându se ispraví lucrulu, amú asiediatu frumós'a mea flóre în grópa. Luai

unu pumnu de țierêna și cu o tăcere inspaimântătoare îmi pironiam ochii pentru ultimă data în fața Atalei. După acea începui să-mi acoperu fruntea cu brășii somnului de veci. Din vederea mea pieriau ună după altă trasăturile feței miresei mele. Nuri ei se ascuseră sub vëlulu eternității. Sênulu ei se vedîu încă puțina vreme dintre țierên'a negrului pământu. „Lopez“ strigai atunci, „privesce, cum ingrôpa fîiulu țeu pre fîic'ă ta.“ După acea o astupai de totu cu brășii somnului de veci.

(Va urmă.)

Bibliografia.

Geografi'a politica — pentru a 7-a clasă gimnasiale și private — manualu prelucratu de Aronu Deacu profesorul ord. de istori'a și filologi'a latina la gimnasiulu superioru gr-catolicu din Blasiu. — Blasiu, 1891, 80, pag. 148, prețulu 80 cr. v. a. — Țta o nouă carte, menita a suplînî în gimnasiile noastre romănesci lipsa de manuale tiparite. Este prea bine cunoscutu celor ce s'au ocupatu cu profesur'a, cătu de multu sũferu progresulu instrucțiunei, cându baietii suntu siliți a se folosî de manuale scrise, seau chiar cându trebuie să înveție de pre însemuările, ce si-leau facutu după esplicările profesorului. De acea noi numai cu recunosciția detorimiu Tipografiei Seminarului gr-cat. din Blasiu, care cu spese mari tipăresce manualele recerute pentru școlele noastre medie, si acelor profesori, cari traducu seau prelucra manualele de lipsa. Salutara întreprindere este edarea manualelor de lipsa și din altu punctu de vedere, si anume că astfelu se se ie din mână reuvoiriloru nostri arm'a, ce o faurîu în contr'a gimnasiiloru noastre din lipsa de manuale tiparite. — Dorinți'a noastră decî este, că începutulu, ce s'a facutu cu edarea de manuale corespundietore pentru gimnasiile romănesci, se se continue, și se potemu vedé cătu mai în graba tiparite tôte manualele de lipsa pentru școlele noastre medie. Asemenea dorinți'a noastră este, că acele manuale se corespunda totororu recerintieloru legitime atātu cu privire la forma și stilu, cătu și cu privire la cuprinsu. Dorulu,

că se contribuimiu din partea noastră cătu de puținu la realizarea acestui scopu, ne îndemna, să facemu unele observări la cartea din cestiune, pentru-că la edarea de alte manuale aceste observări se se aiba în vedere, ȃra la o eventuala rețiparire a manualulu acestuia se se pȃta îndreptă acele mici scaderi, cari le vomu îndigatá.

Cea de ântâm observare este mai multu formala, inse cu tȃte aceste, mai alesu în manuale de școlă, de mare momentu, si anume referitoriu la împartîrea și ordinarea materialulu. Este unu principiu vechiu pedagogicu, că progresulu în ori ce sciinți'a în mare măsura atȃrna dela împartîrea corectă, logica și chiara a materiei. Detorinți'a ori căru autoru este, se de cetitoriloru încă dela începutu o privire generală prestē materi'a intrȃga. Efluesu alu acestei recerinti'e este și datin'a de-a pune la începutulu cărții, ȃra nu la capetu indicele seau conspectulu materiei pertractate. Că se se pȃta decî orientă cetitorii și mai cu sȃma studentii despre cele ce voru avé se înveție, se pretinde, că împartîrea materiei se fîa chiara și logica, și în loculu alu doilea că împartîrea acest'a se se fîa batatȃre la ochi, ce'a ce se întȃmpla folosindu litere deosebite, mai mari și mai mici, după cum e vorb'a de o parte, secțiune, capu, articolu, paragrafu ori punctu. Trebuie inse se constatamu, că acest'a în manualulu din cestiune nu s'a observatu cu destula acurateția și statornicia, căci precându d e. la pag. 1 titulu *Britani'a mare și Irland'a* se pune forțē corect cu litere mari, ȃra titulu secundariu *conspectu istoricu* cu litere mai merunte, pre atunci p. e. la pag. 104 totu unu asemenea titlu *Rusi'a* se pune cu litere comune din tectsu (garmondu cursivu), mai mici adeca decātu titulu secundariu *conspectu istoricu*. — Că excepiunea acest'a nu e pedanteria profesorȃscă, o arȃta urmările, la cari duce nerespectarea principiulu nostru. Anume la pag. 94 așlamu titulu principalu cu litere mari *Posesiunile mijlocite ale Turciei*, și sub acestu titlu așlamu înșirate cu litere merunte (garmond comunu și garmond cursivu) insul'a Cret'a, Rumeli'a de Ostu, Bulgari'a, Montenegro, Sȃrb'i'a, Români'a, Finland'i'a și Rus'i'a, că si cându tȃte tierile aceste ar' fi *posesiuni mijlocite* ale Turciei, ce'a ce de siguru nici prin minte nu i-a trecutulu dlui autoru.

O alta observare trebuie să facemu referitoriu la stilu, care mai alesu în manualele de școlă trebuie să fîa cătu se pȃte mai simplu, corect și mai romănescu, ce'a ce ȃrasi în multe pãrți ale acestui manualu lăsa unele de doritu.

În fine trebuie să atragemu atențiunea dlui autoru la multele erori de tipariu, cari suntu neplacute în ori ce carte, dar apoi în manuale suntu neiertate, pentru-că baietii nu potu se le îndrepte. Erorile aceste de tipariu în unele locuri contũrba chiar și tectulu, falsificându numirile. Astfelu la pag. 140 se vorbesce în mai multe rȃnduri de Statele *A-la-Plata*, precându în alte locuri corect se ȃice statele *La-Plata*. La pag. 3 se vorbesce de golfurile *Bristol*, *Liverpoli*, precându autorulu a voitu se ȃica: golfurile *de Bristol, de Liverpol*.

Trecându acum la cuprinsulu cărții, ne marginimiu numai a atrage atențiunea dlui autoru la următorele neesactități: La pag. 52 se ȃice, că „Pap'a dimpreuna cu cardinalii formȃza „collegiulu sacru“,“ precându e sciutu că *numai cardinalii* formȃza sacruulu collegiu, avȃndu în frunte pre *cardinalulu decanu*. Totu acolo se ȃice, că *consistoriulu* (papalu) „și alege din sênulu seũ pentru terminarea diferiteloru afaceri besericesci, comisiuni, congregațiuni“, precându tȃte aceste le face singuru Capulu Besericeii, Sânt'i'a Sa Pontificele Supremu. La pag. 101 se ȃice, că în Români'a „este și unu episcopu catolicu în calitate de vicariu apostolicu“, precându sciutu este, că în Români'a esista ierarchia catolica ordinata, în frunte cu unu archiepiscopu, cu resiedinți'a în București si cu titulu de „Archiepiscopu latinu de București“.

Amu relevatu aceste puține lucruri, repetimiu, numai cu scopulu, că în o a dȃu'a edițiune se se pȃta îndreptă, și pentru că principiile generale indigitate de noi se se aiba în vedere la edarea altorlu manuale. — Vede inse ori cine, că lucrurile aceste nu detrabu nimic din meritulu cărții, și că acestu manualu în mână unu profesorului inteligentu va face bune serviții instrucțiunei gimnasiale, pentru ce flui și felicitamu pre dlui autoru.

Editoru și redactoru respundietoriu:
Dr. Vasiliu Hossu.

JOSIFU GAVORA (1) 12—30

distinsu cu medal'i'a espositionala cea mare pentru lucru escelentu și gustu bunu la espositiunea regnicolara din Budapest'a în a. 1885.

Budapest'a, IV. strad'a Vatiului Nr 17

Recomându cu pretiuri de cele mai convenabile și în executare cătu se se pȃte mai frumȃsa obiecte de lipsa

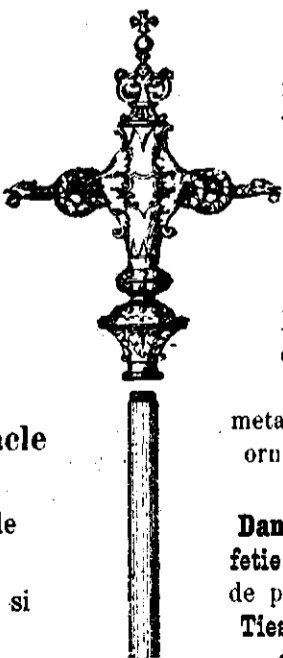
pentru ajustarea besericeiloru, și anume:

Felȃne preotiesci și stichare diaconesci

Flamure pentru beserici și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni besericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candelē.

Primescu și efetuiescu iestinu repararea vestimenteloru besericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candelē și luminarie de altariu.

Mare asortimentu de brodarii de auru, de argintu și de metasa, precum și de ornaturi besericesci brodate

Dantele besericesci, fetie de altariu, cruci de parete și de școlă. Tieseturi besericesci, damasturi etc.

Acuratatea mea o potu dovedi cu sũte de epistole recnoscatȃre.

Țarșuri de pretiuri și preliminarie de spese trimitu la cerere franco.

Fundata în an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte alu Altetiei Sale imp. și reg. Archiducele Josifu

proprietariulu primei fabrici ungare de masine și recuisite de pompieri, turnatoriũ de clopote și metalu

Budapest'a, VII, strad'a Rottenbiller, Nr. 66

recomânda atențiunei preanonatiloru doimni preoti

TURNATORI'A SA DE CLOPOTE

în care se fabrica atātu grupuri cătu și clopote singuraticē: cu scaune de fieru patentate și cu chivere (cȃrne) scutite de frecare. Fabric'a a liferatu dela întemeierea sũ 1800 clopote mari de metalu, intr'altēle și celu dela metropoli'a din București în greutate de 8000 kilograme.

Se afla umblatȃre scutite de mirosu, arangiamente pentru bái, conducte pentru apa și pompe pentru fântâni.

(2) 17—52

Preliminarie de spese și Pretiu-couranturi se trimitu la cerere gratuitu și franco.

Distinsu în anul 1885 la espositiunea regnicolara din Budapest'a pentru lucru escelentu, progresu și capacitate de concurentia cu diplom'a cea mare de onȃre.

